

JAVNOPOLITIČNA OMREŽJA

1. KONCEPT (JAVNOPOLITIČNEGA) OMREŽJA

- omrežje = skupek vseh enot, povezanih z nekim določenim tipom odnosov, oblikovanih prek povezav med igralci, ki sodelujejo v procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik
- ključno pri opredeljevanju KONCEPTA JAVNOPOLITIČNIH OMREŽIJ je zavedanje, da s konceptom spoznavamo, preučujemo omrežja odnosov med tistimi igralci, ki se vključujejo in oblikujejo **procese oblikovanja in izvajanja politik**.

2. KLJUČNE LASTNOSTI JAVNOPOLITIČNIH OMREŽIJ

- ključna ideja uporabnosti koncepta javnopolitičnih omrežij = preučevanje medsebojnih odnosov med različnimi tipi vpletenih igralcev na različnih ravneh
- v politološki terminologiji se pojem omrežja uporablja v smislu: metaforičnih izrazov, modela, predstave realnosti
- nujni in potrebni pogoji za vzpostavitev javnopolitičnega omrežja:
 - **problem** (brez problema ni nastanka javne politike)
 - **igralci** (tako iz sfere državne kot civilne družbe, med katerimi je medsebojna soodvisnost)
 - **vir** (znanje, finančna sredstva, dohodki, stopnja izobrazbe, vpliv in moč, stopnja urbanizacije)
 - **odnosi** (pomembna je stabilnost omrežja, ki izvira iz zaupanja, zanesljivosti, slovesa in pravil medsebojnega sodelovanja med nastopajočimi. Koncept javnopol. omrežij obsega tako formalne, kot neformalne odnose. Še vedno so najpogostejši odnosi vzpostavljeni na podlagi moči, kar povzroča nesimetrije in neenakosti med avtonomnimi igralci.
 - **meje omrežij** (omrežja pogosto prehajajo druga v drugo, v primerih vstopanja igralcev z ravni EU tako ne moremo več govoriti o enem, zaprtem javnopolitičnem omrežju, temveč o večnivojski strukturi tega konkretnega omrežja)

3. DIMENZIJE IN TIPOLOGIZACIJA JAVNOPOLITIČNIH OMREŽIJ

- VAN WARDEN:

glavne dimenzije oz. lastnosti koncepta javnopolitičnega omrežja:

- **akter / igravec** (pomembne so njihove značilnosti, število akterjev oz. igralcev, monopolnost njihovega položaja)
- **funkcije** (dostopnost do procesa odločanja, posvetovanja ali izmenjava inf., pogajalska moč, koordinacija, kooperacija v procesih formulacije, implementacije in legitimacije javnih politik)
- **struktura** (velikost omrežja, zaprtost, odprtost meja omrežja, tip članstva v omrežju, medsebojne povezave, intenzivnost ali moč medsebojnih odnosov, recipročnost (simetrija) v medsebojnih odnosih, delitev na podomrežja, tipi koordinacije, centralnost, stopnja delegacije pristojnosti iz centra na druge sodelujoče v omrežju, narava odnosov, stabilnost omrežja)
- **institucionalizacija** (formalna lastnost strukture in stabilnost omrežja)
- **pravila vedenja ali pravila igre znotraj omrežja**
- **odnosi moči**
- **strategije igralcev**

prevladujoči modeli odnosov v omrežju:

- odnosi, v katerih prevladujejo državni igralci
- odnosi, v katerih prevladujejo civilno družbeni igralci
- odnosi, kjer le določeni tipi civilno družbenih igralcev sodelujejo z državnimi igralci
- odnosi, kjer le nekateri igralci z državne ravni sodelujejo s številnimi različnimi igralci s civilno družbene ravni
- odnosi, v katerih ne moremo določiti ključnih igralcev

tipi javnopolitičnih omrežij:

- statizem, pantoflaža, etatizem
- različni tipi pluralizma
- različni tipi korporativizma
- parantela
- železni trikotnik
- tematsko omrežje

4. KONCEPT JAVNOPOLITIČNIH OMREŽIJ IN PROCESI OBLIKOVANJA IN IZVAJANJA JAVNIH POLITIK

- PAL: lastnosti procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik:

- **faznost** procesa (posamezne faze prehajajo druga v drugo)
- **narava procesa** (konflikti. Tri močne silnice, ki poganjajo proces: interesi, vrednote, prepričanja)
- številni vpleteni in potencialno vpleteni **javnopolitični igralci** in njihovi medsebojni odnosi

-koncept javnopolitičnega omrežja je mogoče analitično razvrstiti v različne faze procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik, med katerimi so pomembne predvsem:

- definiranje problema
- oblikovanje dnevnega reda
- formulacija javne politike
- implementacija javne politike

(v vsaki od teh faz se koncept javnopolitičnih omrežij spreminja in dopolnjuje)

5. JAVNOPOLITIČNE SPREMEMBE

- le-te so možne šele, ko javnopolitično omrežje ter širše pol. strukture ne zagovarjajo interesov tistih, ki zagovarjajo ohranitev trenutne politike in njenih javnopolitičnih principov ter ciljev

- koncept javnopol. spremembe se lahko nanaša na *korenite reforme neke politike* ali pa na *vzpostavitev povsem novih politik*

- najugodnejša priložnost za izvedbo korenite javnopolitične spremembe je takrat ko:

- ni medsebojno močno povezanega javnopolitičnega omrežja, odnos med igralci je šibak, konflikten in celo destruktivno naravnan, zastopani so številni različni interesi, ni nekega močnega osrednjega igralca
- ko je dimenzija javnopolitične spremembe prepoznana in uvrščena na dnevni red
- interesi političnih omrežij- kakšna je volja in interes vladajočih državnih institucij, da spremembo sprejme kot legalno in legitimno

- moč civilne družbe – ko lahko ta izsili uvedbo neke spremembe
- DAUGBJERG: tri vrste sprememb, ki jih rangira glede na cilje in mehanizme:
 - reforme prvega reda (majhni vsebinski premiki, cilji + mehanizmi = ostanejo nespremenjeni)
 - reforme drugega reda (javnopolitična načela ostanejo enaka, cilji + mehanizmi = že preoblikovani)
 - reforme tretjega reda (obstoječe javnopolitične mehanizme, načela in cilje se zavrne, ter se glede na načrtano stanje vzpostavi povsem nove)
- še ena delitev politike:
 1. nizko stroškovne – ustrezajo k spremembam prvega in drugega reda, uvedene so inkrementalno ter porazdeljene na vse skupine v sistemu, novo načrtani cilji ne nasprotujejo splošno zastavljenim ciljem sektorja kot celote
 2. visoko stroškovne – uvedba novih načel povzroča visoke stroške
- preglednica : str. 77

6. UPORABNOST PRIKAZANE TEORIJE JAVNOPOLITIČNIH SPREMEMB

- preberi na str. 77- tu je opisan primer telekomunikacijskega sektorja v Sloveniji pred reorganizacijo ministrstva leta 2001